

> Retouradres Postbus 43006 3540 AA Utrecht

Aan de Minister van Landbouw, Visserij,
Voedselzekerheid en Natuur

Advies van de directeur bureau Risicobeoordeling
& onderzoek over

de **opkomende risico's** van termieten voor natuur
en woningen

Bureau Risicobeoordeling &
onderzoek

Catharijnesingel 59
3511 GG Utrecht
Postbus 43006
3540 AA Utrecht
www.nvwa.nl

Contact
risicobeoordeling@nvwa.nl

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

Aanleiding

Termieten komen van nature niet voor in Nederland. In een eerder signaaladvies van bureau Risicobeoordeling & onderzoek (BuRO, 2023) is een risicoscan van uitheemse termieten voor Nederland aangekondigd. Een risicoscan is geen volwaardige risicobeoordeling, maar een verkenning van wat er bekend is – in dit geval over soorten termieten die mogelijk in de toekomst voor Nederland van belang kunnen zijn. Met deze brief stuur ik u het rapport Risicoscan termieten in Nederland (Noordijk et al., 2025), dat in opdracht van BuRO is opgesteld door EIS Kenniscentrum Insecten.

Advies aan de Minister van LVVN

Op basis van de resultaten van het rapport en een beperkte aanvullende BuRO-verkenning adviseer ik u het volgende:

Neem maatregelen tegen bewuste en onbewuste introducties van schadelijke termieten in Nederland. Dit kan bijvoorbeeld door:

- **het vergroten van het bewustzijn over de risico's van termieten** voor natuur en woningen bij burgers en bedrijven;
- het vergroten van kennis over en beschikbaar stellen van middelen voor bestrijding;
- het onderzoeken van de mogelijkheid om maatregelen te nemen tegen import, invoer en / of het verzenden van potentieel schadelijke insecten per post.

Inleiding

Termieten komen van nature niet voor in Nederland. Incidenteel werden bij import en transport van goederen individuele exemplaren aangetroffen (Noordijk & Heijerman, 2020), maar de eerste kolonie in Nederland is pas in 2019 ontdekt. Dit was een kolonie van de Amerikaanse grondtermiet *Reticulitermes flavipes*, die gezien de omvang vermoedelijk al meer dan tien jaar aanwezig was zonder dat het als een termietenkolonie was opgemerkt (De Visser et al., 2020). Kort daarna werd in 2021 een tweede kolonie ontdekt van de Pacifische nathoutermiet *Zootermopsis angusticollis* (Noordijk & Heijerman, 2024). In 2023 heeft BuRO aan het toenmalige ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit geadviseerd **om het gesprek aan te gaan met andere departementen over de risico's van termieten voor Nederland** (BuRO, 2023). In dat advies kondigde BuRO aan een risicoscan van termieten te laten uitvoeren.

Bij BuRO was bekend dat termieten via internet als huisdier te koop werden aangeboden. Ook was bij BuRO bekend dat het ontsnappen of loslaten van huisdieren een belangrijke introductieroute is voor invasieve exoten (BuRO, 2016; NVWA, 2019a; 2019b; Ministerie van LNV, 2020; NVWA, 2023; 2025a). Tot slot was bij BuRO bekend dat kleine insecten zoals termieten per post worden verstuurd, zowel binnen Nederland als wereldwijd.

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

Aanpak: Opdracht aan EIS en beperkte verkenning BuRO

Opdracht aan EIS Kenniscentrum Insecten

Eind 2023 heeft BuRO opdracht gegeven aan EIS Kenniscentrum Insecten voor de risicoscan termieten. De opdracht omvatte het uitvoeren van een verkennend literatuuronderzoek naar termietensoorten van binnen en buiten Europa die gereede kans maken om zich in Nederland te vestigen, hun leefwijze, hun introductie- en verspreidingsroutes en de schade die ze kunnen toebrengen. Daarnaast is gevraagd om beknopt beschikbare kennis over bestrijdingsmethoden weer te geven. Het betrof een verkenning ('scan') en geen volwaardige risicobeoordeling noch uitputtende beschrijving van bestrijdingsmethoden.

De resultaten van het onderzoek zijn vastgelegd in het rapport Risicoscan termieten in Nederland (Noordijk et al., 2025). BuRO heeft concepten van dit rapport becommentarieerd.

Aanvullende beperkte verkenning door BuRO

Om te verifiëren of er nog steeds indicaties zijn van handel in termieten en het houden van termieten, heeft BuRO, aanvullend op het onderzoek van EIS, een beperkte verkenning uitgevoerd. Op 23 februari 2026 heeft BuRO met Google gezocht op **de trefwoorden 'te koop termiet'**. De eerste 10 pagina's met zoekresultaten zijn geverifieerd. Dit leverde vijf resultaten op over termieten die als huisdier gehouden worden of gehouden kunnen worden. Vervolgens is geverifieerd of de betrokken aanbieders op een eigen site nog steeds termieten aan particulieren te koop aanbieden. Vanwege het internationale karakter van de internethandel is via Google **gezocht op 'for sale termites'** om te verifiëren of er ook buiten Nederland termieten als huisdier te koop worden aangeboden.

Aanvullend heeft BuRO geverifieerd welke regelgeving eventueel beperkingen zou kunnen opleggen aan het importeren (van buiten Europa) of invoeren (vanuit andere landen binnen Europa) van termieten, aan het vervoeren van termieten per post of aan het houden van termieten als huisdier.

Resultaten risicoscan EIS

De onderzoekers (Noordijk et al., 2025) hebben in totaal 18 termietensoorten beschreven:

- 3 soorten van buiten Europa die in Nederland zijn aangetroffen zonder kolonie;
- 6 soorten met kolonies in Nederland, waarvan er 3 inheems zijn in Europa;
- 4 soorten die inheems zijn in Europa zonder kolonies in Nederland;
- 2 soorten die in Europa uitheems zijn, maar die in Europa buiten Nederland wel kolonies hebben;
- 3 soorten van buiten Europa die bekend staan als invasief en die zich in gematigde streken kunnen vestigen.

Voor de beschrijving per soort wordt verwezen naar het rapport van EIS (Noordijk et al., 2025).

Introductie- en verspreidingsroutes

Aangezien meerdere kolonies in Nederland zijn aangetroffen in en om geïmporteerde olijfbomen, concluderen de onderzoekers dat invoer van planten met grond uit het Middellandse zeegebied op dit moment de belangrijkste introductieroute voor termieten is (Noordijk et al., 2025). Dit kunnen ook bijvoorbeeld druiven- of vijgenplanten zijn. Door verkoop via tuincentra worden de planten in Nederland verspreid. Daarnaast worden containervervoer en transport van hout genoemd als mogelijke introductieroutes.

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

Potentiële schade

Termieten eten plantaardig materiaal; afhankelijk van de soort kan dit hout zijn, molm, strooisel, (korst)mossen, levende planten en/of bodemmateriaal. Er kan onderscheid worden gemaakt tussen soorten die kolonies vormen in nat hout, in droog hout of in de grond.

Nathout termieten zijn afhankelijk van vochtig of rottend hout, en vestigen zich voornamelijk in dood en rottend hout. De soort kan vraatschade toebrengen aan natte houtconstructies en kan concurreren met andere organismen die leven in en van vochtig, rottend hout, zoals diverse insecten- en schimmelsoorten. Door het vergraven van grond en het verteren van plantaardig materiaal kunnen termietenkolonies effect hebben op de bodemsamenstelling, en daarmee op het lokale ecosysteem. In Rotterdam is in buiten gelegen houtstammen een kolonie aangetroffen van de Pacifische nathoutermiet (*Zootermopsis angusticollis*).

Drooghout termieten maken hun kolonies in levend of dood droog hout, waaronder constructiehout. Drooghout termieten kunnen schade veroorzaken door vraat aan levende bomen, constructiehout, meubels, schilderijlijsten of cellulosehoudend materiaal. Takken, stammen of houtconstructies worden veelal van binnenuit opgegeten, waardoor zelfs grote kolonies vaak lange tijd niet zichtbaar zijn. In de natuur kunnen deze soorten concurreren met andere organismen die leven in en van hout. In Nederland zijn kolonies aangetroffen van de geelnekdrooghoutermiet (*Kaloterme flavicollis*), onder meer in olijfbomen. In Portugal en Spanje wordt deze soort beschouwd als plaagsoort in wijngaarden, waar hij voornamelijk verzwakte planten aantast.

Grondtermieten hebben hun kolonie voornamelijk in de grond. Van daaruit gaan ze op zoek naar hout als voedsel in de omgeving. Sommige soorten grondtermieten maken boven de grond moddertunnels waardoor ze zich beschut kunnen verplaatsen op zoek naar voedsel. Deze soorten kunnen vergelijkbare schade veroorzaken als drooghout termieten, waaronder schade aan constructiehout. In Nederland zijn kolonies aangetroffen van vier soorten Reticulitermes, waaronder twee soorten van buiten Europa.

Bestrijding

Omdat termieten relatief nieuw zijn in Nederland, is er nog vrijwel geen ervaring met en kennis over bestrijding. Er zijn ook nog geen termietenbestrijdingsmiddelen structureel toegelaten in Nederland. Inmiddels zijn bij de aangetroffen Nederlandse kolonies de eerste bestrijdingsacties gestart, waarvoor expertise uit het buitenland is ingeschakeld.

In het buitenland worden verschillende methoden gebruikt:

- mechanische verwijdering van de kolonie, zoals het uitgraven of vernietigen van hout of potplant waarin de kolonie zich bevindt;
- biologische bestrijding door het inzetten van bijvoorbeeld parasieten;

- verhitten of koelen van de kolonie, uitdrogen of het onttrekken van zuurstof;
- chemische bestrijding, bijvoorbeeld door gebruik van afweermiddelen, geïmpregneerd hout of vergassing van hout;
- overige methoden zoals gebruik van microgolven en straling.

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

Resultaten beperkte verkenning BuRO

De zoekopdracht van BuRO op 23 februari 2026 met **de trefwoorden 'te koop + termiet'**, heeft op de eerste 10 pagina's van Google vijf resultaten opgeleverd:

- Twee advertenties op Marktplaats waarin termieten te koop worden aangeboden (respectievelijk *Neotermes sp.* gedateerd 23 december 2025 en *Hodotermopsis sjostedti* 30 januari 2026).
- Een advertentie van een bedrijf voor *Reticulitermes grassei* en een schimmelkwekende termietensoort uit Azië, *Odontotermes formosanus* met de opmerking dat beide niet op voorraad zijn.
- Een aanbieding van *Reticulitermes grassei* op Bol.com met de opmerking 'niet leverbaar'. De advertentie is mogelijk verwijderd omdat deze alleen via Google is gevonden en niet via het zoekscherm van Bol.com zelf.
- Een forumdiscussie uit 2016 waarin liefhebbers informatie uitwisselen over de mogelijkheid om termieten als huisdier te houden.

Een zoekopdracht via Google naar indicaties van wereldwijde internethandel met **de trefwoorden 'for sale termites'** leverde op de eerste resultaatpagina al 10 aanbieders op van termieten als huisdier. De sites waren op verschillende plekken in de wereld gehost en de insecten die op de sites werden aangeboden zijn inheems in verschillende werelddelen.

Op basis van de resultaten van de beperkte verkenning concludeert BuRO dat er op dit moment vermoedelijk een geringe formele handel is in termieten als huisdier. Niet onderzocht is of er sprake is van informele handel zoals ruilhandel of uitwisseling door liefhebbers, noch naar de mate waarin termieten als huisdier worden gehouden.

Net als mieren kunnen termieten in reageerbuisjes eenvoudig per post over de gehele wereld worden verstuurd (bron: eigen informatie NVWA). Er is geen landelijke of Europese regelgeving die beperkende voorwaarden oplegt aan het importeren of invoeren van levende termieten in Nederland, aan het vervoeren van termieten per post of aan het houden van termieten als huisdier:

- De Europese en de Nederlandse wet- en regelgeving voor de postbezorging leggen geen beperkingen op aan het verzenden van insecten per post (Autoriteit Consument en Markt, z.j.).
- De International Air Transport Association (IATA) verbiedt geen vervoer van insecten per vliegtuig, maar stelt alleen voorwaarden aan veiligheid en dierenwelzijn (IATA, z.j.).
- De Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES) legt weliswaar beperkingen op aan de grensoverschrijdende handel in bedreigde diersoorten, maar de appendices I, II en III bevatten geen termietensoorten (CITES, 2026; RVO, z.j.).
- Het fytoosanitair beleid bevat weliswaar regels om de insleep van schadelijke organismen tegen te gaan, maar het register met Q-organismen waarvoor bestrijding en uitroeiing verplicht is, bevat geen termieten (NVWA, 2026a).

- De Unielijst van invasieve exoten die niet in de EU mogen worden geïmporteerd bevat geen termieten (NVWA, 2025b).
- De Europese en de Nederlandse wet- en regelgeving voor de dierenwelzijn heeft geen betrekking op insecten (RVO, 2023; Europees Parlement, 2025; Overheid.nl, 2026).
- Op de Nederlandse huis- en hobbydierenlijst die beperkingen oplegt aan de diersoorten die mogen worden gehouden als huisdier of hobbydier staan momenteel alleen zoogdieren (NVWA, 2026b).

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

Samenvatting en conclusie

Het rapport van EIS (Noordijk et al., 2025) beschrijft 18 soorten termieten die ofwel al in Nederland zijn geïntroduceerd ofwel gereede kans maken zich in Nederland te vestigen. Afhankelijk van de soort kan schade optreden aan droog of nat hout, of kunnen ecologische effecten optreden door concurrentie of veranderingen in de bodemecologie. Omdat vestigingen van zes verschillende soorten termieten pas in de laatste jaren zijn waargenomen, is er nog weinig kennis over en ervaring met bestrijding, en zijn er geen bestrijdingsmiddelen structureel toegestaan.

Op basis van een beknopte verkenning door BuRO naar handel in termieten lijkt er een geringe formele handel te zijn. Niet onderzocht is of er sprake is van informele handel zoals ruilhandel of uitwisseling door liefhebbers, noch naar de mate waarin termieten als huisdier worden gehouden. Er is geen wet- of regelgeving die beperkende voorwaarden oplegt aan het importeren of invoeren van levende termieten in Nederland, aan het vervoeren van termieten per post of aan het houden van termieten als huisdier.

Hoogachtend,

Prof. dr. Dick T.H.M. Sijm
Directeur bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Literatuur

- Autoriteit Consument en Markt, z.j. Overzicht van wetten en regels voor de post- en pakketmarkt [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.acm.nl/nl/post-en-pakketten/overzicht-van-wetten-en-regels-voor-de-post-en-pakketmarkt>
- BuRO, 2016. Advies van BuRO over halsbandparkiet, grote Alexanderparkiet en monniksparkiet. Utrecht. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/advies-halsbandparkiet-grote-alexanderparkiet-en-monniksparkiet>
- BuRO, 2023. Signaaladvies over de risico's van uitheemse termieten voor Nederland. NVWA.**
- CITES, 2026. Appendices I, II and III valid from 5 March 2026. Interpretation [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://cites.org/eng/app/appendices.php> [Geraadpleegd: 17-04-2026].
- De Visser V, Noordijk J, Brooks M & Kuiper A, 2020. Vestiging en overlast van de grondgebonden termiet *Reticulitermes flavipes* in Nederland (Blattodea: Rhinotermitidae). Entomologische Berichten 83, 86-91.
- Europees Parlement, 2025. Dierenwelzijn en -bescherming: uitleg over EU-wetgeving (video's) [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.europarl.europa.eu/topics/nl/article/20200624STO81911/die-renwelzijn-en-bescherming-uitleg-over-eu-wetgeving-video-s> [Geraadpleegd: 17-04-2026].
- IATA, z.j. Live Animals [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.iata.org/en/programs/cargo/live-animals/> [Geraadpleegd: 17-04-2026].
- Ministerie van LNV, 2020. Naar een pathway actieplan huisdierketen. Nederlandse bijdrage aan Europese Commissie d.d. 31 januari 2020. Den Haag.
- Noordijk J, Buesink R & Kuiper A, 2025. Risicoscan termieten in Nederland. Leiden.
- Noordijk J & Heijerman T, 2020. Importgevallen van de termiet *Coptotermes formosanus* (Blattodea Rhinotermitidae). Entomologische Berichten 80, 55-58.
- Noordijk J & Heijerman T, 2024. Ontdekking van de Pacifische nathouttermiet *Zootermopsis angusticollis* in Nederland (Blattodea: Archotermopsidae). Entomologische Berichten, 84.
- NVWA, 2019a. Factsheet pallas eekhoorn [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-pallas-eekhoorn>
- NVWA, 2019b. Factsheet zonnebaars [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-zonnebaars>
- NVWA, 2023. Factsheet lettersierschildpad [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/site/binaries/site-content/collections/documents/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-lettersierschildpad/factsheet-lettersierschildpad.pdf>
- NVWA, 2025a. Factsheet Amerikaanse stierkikker [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/dieren-in-de-natuur/exoten/risicobeoordelingen/factsheet-amerikaanse-stierkikker-brulkikker>
- NVWA, 2025b. Unielijst invasieve exoten [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/plant/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten> [Geraadpleegd: 17-04-2026].
- NVWA, 2026a. Register Q-organismen [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/documenten/fytosanitair/nvwa-import-fytosanitair/publicaties/register-q-organismen-en-q-waardige-organismen> [Geraadpleegd: 17-04-2026].

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

NVWA, 2026b. Welke dieren mag ik als huisdier houden? [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.nvwa.nl/onderwerpen/dier/huisdieren-houden/welke-dieren-mag-ik-als-huisdier-houden> [Geraadpleegd: 17-04-2026].

Overheid.nl, 2026. Wet dieren [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2025-01-01> [Geraadpleegd: 17-04-2026].

RVO, 2023. Welzijnseisen voor dieren: Wet dieren [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/welzijnseisen-dieren>

RVO, z.j. CITES-soort of niet [Webpagina]. Beschikbaar online: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/cites/cites-soort> [Geraadpleegd: 17-04-2026].

Bureau Risicobeoordeling & onderzoek

Datum
29 april 2026

Onze referentie
2026-010034833

